

ASPECTE ALE TEOLOGIEI PROTESTANTE ȘI ALE GÂNDIRII SECTARE CU PRIVIRE LA SFÂNTA SCRIPTURĂ

Pr. dr. Dragoș UNGUREANU
Arhiepiscopia Iașilor

Abstract

The special importance of the Holy Scriptures topic in the theology of the Church as well as in the life of believers, the birth of Protestantism with its focus on the Bible alone, the emergence and diffusion of the sectarian phenomenon within the Orthodox world, as well as the current ecumenical dialogue, all these are some of the reasons that have prompted an update and an analysis of such a topic, that is so meaningful in order to properly understand the message sent by Jesus Christ. The fragmentation of Protestant theology and the ensuing sectarian philosophy emerged on the background of misinterpreting the genuine meaning of the Holy Scriptures and due to an unwise separation from the Holy Tradition. By denying the acknowledgment of the one and only truth that has been revealed, which survives in the Orthodox theology as well as in the life of the Church, the Protestant theologians and the leaders of current sectarian groups create an allegedly obvious aura of "truth" for their statements and ideas. Nevertheless, the farther away their personal opinions are getting from the writings of the Church Fathers, the more this aura turns into an oasis of dark rays, which hide the light of Truth.

Keywords: Holy Scriptures, Holy Tradition, Church, theology, Protestantism, sectarian movements.

Introducere

În multitudinea informațională și publicistică care se abate asupra omului de astăzi, cartea fundamentală a umanității rămâne *Sfânta Scriptură* sau *Biblia*, singura care Îl prezintă în cel mai credibil mod pe adevăratul Mântuitor al lumii, Domnul Iisus Hristos, în cuvinte revelate care nu pot fi confundate sau eronat interpretate. Deși ne plasăm în această certitudine revelațională, confuzia religioasă care domnește în zilele noastre este mai mare ca oricând, iar una dintre explicațiile acestei realități triste o constituie atât înmulțirea falsurilor spirituale la o rată alarmantă, cât și lipsa

unei educații biblice adecvate. Această confuzie foarte nocivă pentru adevărata credință poate fi risipită de îndată ce se efectuează o observare lucidă a practicilor, doctrinelor și atitudinilor care vin în contradicție cu adevărul revelat și autentic, însă neclaritatea poate dispărea total de îndată ce aplicăm și scoatem în evidență sensul real al Scripturii în analiza teologiei protestante și neoprotestante, pentru că „Sfânta Scriptură este documentul scris al descoperirii lui Dumnezeu”¹.

Încă de la apariția oficială a Protestantismului, începând cu 1517, s-a creat și s-a dezvoltat o altă viziune teologică și educațională asupra Sfintei Scripturi, aceasta fiind considerată de creștinii protestanți și neoprotestanți unica și singura sursă de autoritate în materie de credință, fundamentându-și principiile doctrine și de viață creștină doar pe Sfânta Scriptură, fără ca lectura Bibliei să fie efectuată în contextul viu al Tradiției istoriei creștine, ignorând realitatea că „revelația nu s-a făcut în carte, ci în istorie”². Scoțând Scriptura în afara contextului Bisericii istorice, teologia protestantă și gândirea sectară au concluzionat că înțelepciunea veacurilor patristice, Dumnezeiasca Liturghie și rugăciunea sacramentală în cadrul cultului divin public nu-și au rostul în înțelegerea mesajului biblic. Mai mult decât atât, creștinii protestanți și adepții sectelor nu au ajuns la o înțelegere unanimă în ceea ce privește mesajul Sfintei Scripturi, deși toată teologia protestantă actuală afirmă clar că „Biblia sau Sfânta Scriptură este singura autoritate și normă de credință pentru Biserica lui Dumnezeu”³.

1. Sfânta Scriptură, în viziunea teologiei protestante

Martin Luther (1483-1546) și Jean Calvin (1509-1564), reprezentanții de marcă ai Protestantismului clasic, au învățat și mărturisit

---

¹P.I. David, *Călăuză creștină. Sectologie – pentru cunoașterea și apărarea dreptei credințe în fața prozelitismului sectant*, ediția a II-a, Editura Episcopiei Argeșului, Curtea de Argeș, 1994, p. 190.

²Pr. dr. Constantin Coman, *Biblia în Biserică. Eseuri pe teme biblice*, Editura Bizantină, București, 1997, p. 139.

³Prof. dr. Trandafir Sandru, *Dogmatica Bisericii lui Dumnezeu Apostolice Pentecostale*, Editura Institutului Teologic Penticostal de Grad Universitar, București, 1993, p. 14.

că Sfintele Scripturi reprezintă sursa suficientă a cunoașterii mântuitoare și a educației religioase, precum și singura cale de a ajunge la Hristos, iar unii reformatori radicali de mai târziu au susținut ideea că Scripturile sunt nu numai sursa suficientă a doctrinei, ci și călăuză exclusivă pentru viața comunitară religioasă. Astfel, „Scriptura nu mai constituie un tot organic, cu centru și periferie, cu ansamble sistematic integrate și exegetic inteligibile, doar considerate împreună, ci un corp pur sumativ, din care poate fi decupat orice pe felii de importanță egală”⁴. Pe de altă parte, mulți teologi protestanți moderni cred că Scripturile sunt un ghid exhaustiv, nu numai în ceea ce privește doctrina, ci și în chestiuni de închinare și administrație a Bisericii, reliefând că doar „Noul Testament este singura normă, regulă, conduită și temelie a credinței noastre bazată numai pe învățăturile, întocmirile rânduite de însuși Domnul nostru Iisus Hristos, precum și de Apostolii Săi, care sunt interpretatori desăvârșiți ai planului de mântuire a lui Dumnezeu, precum și primii întemeietori ai comunităților creștinilor botezați cu Duhul Sfânt și vestitori ai Evangheliei depline”⁵.

Izolând Noul Testament de restul Scripturii și de Tradiția dinamică a Bisericii, cunoscutul teolog protestant Rudolf Karl Bultmann (1884-1976) a ajuns să afirme că Noul Testament nu este „decât un document omenesc al pietății religioase de la începuturile Creștinismului, în redactarea căruia s-ar fi făcut uz abundent de modalitățile discursive ale vechilor mitologii necreștine și în centrul căruia stă figura istorică, dar reprezentată mitologic, a lui Iisus din Nazaret”⁶. În acest fel, credința hristică este personalizată în așa-zisa „experiență a nașterii din nou, întrucât Biserica trăiește în inimile noastre, iar Sfintele Taine nu sunt decât niște *simple simboluri* în viața creștinilor”, ceea ce presupune că „în doctrina reformatoare, noutatea nu constă în evaluarea Sfintei Scripturi, ci în folosirea ei critică față de tradiții”⁷.

⁴ Bruno Würtz, *Doctrinile principalelor secte ale creștinismului contemporan*, Timișoara, 1988, p. 171.

⁵ Prof. dr. Trandafir Sandru, *op. cit.*, p. 259.

⁶ Apud Pr. Nicolae Macsim, *Concepții protestante mai noi despre Sfânta Scriptură*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, 1975, nr. 5-8, p. 430.

⁷ Diac. asist. Ioan Caraza, *Sfânta Tradiție la unii teologi evanghelici actuali și punctul de vedere ortodox*, în „Ortodoxia”, 1980, nr. 2, pp. 337-338.

Pornind de la aceste aspecte prezentate mai sus, inevitabil apar unele întrebări firești în legătură cu modalitatea protestantă de a utiliza Sfânta Scriptură fără raportarea la tradiția teologică. De exemplu, de ce redactează teologii protestanți atât de multe cărți despre doctrina și viața creștină, dacă Sfânta Scriptură este singura carte necesară? De ce se mai publică în reviste de specialitate comentarii biblice și articole teologice, dacă oamenii nu au nevoie de altceva decât de Biblie? Dacă Sfânta Scriptură ar fi fost cu totul suficientă pentru propria ei înțelegere, de ce nu se mărginesc pastorii protestanți la a dărui Bibliei credincioșilor? Dacă este cu totul suficientă, de ce nu produce aceleași concluzii și învățături în diferitele grupuri de credincioși protestanți și neoprotestanți? De ce se mai dau învățături sau se mai predică, în loc de a se lectura doar Biblia? Din aceste întrebări enunțate, se poate constata că „reformatorii au introdus aici ideea clarității Scripturii în toate lucrurile necesare mântuirii. Nu înseamnă că totul apare deodată clar, sau că nu e nevoie de studiu, sau că nu ar exista dificultăți de înțelegere a unor texte biblice. Înseamnă că Biblia deține calitatea specială de a fi suficient de clară pentru ca oamenii să o înțeleagă. Realitatea inspirației Scripturii înseamnă în primul rând calitatea de a fi clară și completă. Scriptura ne-a fost dată în așa fel încât să putem avea acces la ea. Ea ne face înțelepți pentru mântuire”⁸.

1.1. Principiul „Sola Scriptura”

Eliminând Sfânta Tradiție a Bisericii, teologia protestantă și gândirea sectară au îmbrățișat doctrina conform căreia *numai Scriptura (Sola Scriptura)* este singura normă și singura călăuză pentru credință, având autoritate absolută în viața Bisericii, putându-se spune că „Sola Scriptura” a devenit temelia teologiei protestante sau doctrina definitorie pentru Protestantism, fiecare urmaș al Reformei având mentalitatea teologică modelată de acest principiu. Acest pilon al teologiei protestante se află în centrul dezbinărilor care îi separă pe toți credincioșii protestanți de credința

---

⁸ Emil Bartoș, *Iminența și pericolele tradiției creștine: un studiu comparativ*, în „Plērōma”, revista învățământului superior teologic pentecostal din România, 2003, nr. 1, p. 154.

ortodoxă, cea din urmă mărturisind că „Biblia a apărut din tradiție, cum se desface firul din caer”⁹.

Martin Luther, un bun cunoscător al teologiei creștine apusene din perioada medievală, a găsit de cuviință să promoveze o soluție viabilă prin care să-și limpezească nemulțumirile sale, enunțând principiul „Sola Scriptura”, care învăța și mărturisea că toate doctrinele și practicile creștine trebuiau fundamentate *numai* pe Sfânta Scriptură. Conform acestui principiu, creștinii nu erau doar liberi, ci chiar datori să caute *doar* în Scriptură învățăturile și practicile creștine, încât „principiul «Sola Scriptura» (*numai Scriptura*) a acordat Bibliei infailibilitatea și autoritatea Revelației divine cuprinsă în ea fără a mai permite altor învățături să se interpună între noi și Sfânta Scriptură”¹⁰. Din nefericire, intenția lui Luther avea să se dovedească o imensă greșeală, un pericol și o capcană în secolele care au urmat, consecințele aplicării acestui principiu reflectându-se și astăzi, impunând serioase probleme în promovarea teologiei tradiționale a Bisericii în spațiul protestant. Plecând de la această concepție, s-au format zeci de curente teologice și educațional-confesionale, fiecare dând naștere la un contra curent, iar toate acestea au contribuit la nașterea de noi denominațiuni, într-o perpetuă fărâmițare confesională a Protestantismului primar.

În baza acestui principiu, teologia protestantă a ignorat sensul și importanța Sfintei Tradiții, a Sfintelor Taine, a preoției sacramentale, a vieții liturgice etc., excluzându-le pe toate pentru simplul fapt că ele nu-și găsesc fundamentul nici în Sfânta Scriptură, considerată a fi un amplu și complet „cod al adevărului, o revelație obiectivă, dată pentru a conduce omenirea din întunericul tradițiilor greșite și al miturilor la adevărata lumină a cunoașterii mântuitoare”¹¹, nici în viața practică a adevăraților creștini, deoarece toate acestea nu sunt utile credincioșilor pentru primirea mântuirii, ele fiind socotite ca inovații foarte periculoase

⁹ Diac. conf. Petre I. David, *Atitudini mai noi cu privire la valoarea și interpretarea Sfintei Scripturi*, în „Mitropolia Banatului”, 1984, nr. 3-4, p. 129.

¹⁰ Prof. dr. Trandafir Sandru, *op. cit.*, p. 15.

¹¹ *Advenștii de ziua a șaptea cred... O expunere biblică a celor 27 de puncte fundamentale de doctrină*, traducere de Dumitru Popa, Casa de editură „Cuvântul Evangheliei”, București, 1993, p. 25.

în transmiterea adevărului revelat, care se află cuprins numai în Sfânta Scriptură. Însă, teologia ortodoxă mărturisește în mod constant că „Scriptura este corpul, Tradiția este sufletul, iar sângele acestei alcătuirii este inspirația Sfântului Duh”¹².

După cum s-a putut constata, presupunerea cea mai evidentă care stă la baza doctrinei „Sola Scriptura” este aceea conform căreia Sfânta Scriptură ar conține tot ceea ce este necesar pentru adevărata credință, privitor la viața creștină, practica bisericească, evlavia creștină și închinarea autentică. Pentru a argumenta această afirmație, teologia protestantă face apel la următoarele texte scripturistice: „Și fiindcă de mic copil cunoști Sfintele Scripturi, care pot să te înțelepțească spre mântuire, prin credința cea întru Hristos Iisus. Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățatură, spre mustrare, spre îndreptare, spre înțelepțirea cea întru dreptate, astfel ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit, bine pregătit pentru orice lucru bun” (II Timotei 3, 15-17); „Toate câte vă poruncesc siliți-vă să le împliniți și nici să adaugi și nici să lași ceva din ele” (Deuteronom 12, 32). Desigur că acestea sunt numai două exemple, cele mai reprezentative, la care teologii protestanți fac apel în argumentarea doctrinei lor, însă ei sunt capabili să scoată din contextul Sfintei Scripturi zeci de texte care să susțină principiul „Sola Scriptura”, dar nu există în toată Sfânta Scriptură nici un text care să afirme cu certitudine că *numai Scriptura* ar avea autoritate absolută în Biserică. Din această perspectivă, teologia ortodoxă învață că „Biblia a fost, este și va fi a Bisericii și în Biserică”¹³.

Așadar, principiul teologic „Sola Scriptura” scoate în relief una dintre caracteristicile fundamentale ale Sfintei Scripturi în concepția protestantă, și anume „suficiența” ei, nu pentru a face educație religioasă în rândul tinerilor și a credincioșilor, ci pentru a evidenția că numai Sfânta Scriptură este eficace și suficientă pentru mântuire. Cu toate că, astăzi, au loc discuții amiabile între ortodocși și protestanți în cadrul Mișcării Ecumenice cu privire la rolul Sfintei Scripturi și al Sfintei Tradiții în adâncirea teologiei și în viața Bisericii, totuși revistele de specialitate editate și

---

¹²Diac. conf. Petre I. David, *op. cit.*, p. 129.

¹³*Ibidem*, p. 197.

tipărite de grupările protestante susțin cu tărie că Sfânta Scriptură este suverană pentru înțelegerea cuvântului lui Dumnezeu, iar Sfânta Tradiție este subordonată Sfintei Scripturi. Influența dialogului ecumenic se resimte în înțelegerea doctrinei biblice, în sensul în care teologia protestantă, prin profesorul luteran Ernst Käsemann (1906-1998), afirmă că „orice tradiție și orice minister al Bisericii nu posedă autoritate decât numai în măsura în care ele ne fac să înțelegem vocea lui Hristos din Scriptură, în măsura în care ele rămân servii făgăduinței Evangheliei și ai mijloacelor harice ale Noului Testament”¹⁴. Dar, de multe ori, în contextul discuțiilor ecumenice în vederea realizării unității vizibile a creștinilor, „noi suntem uniți toți înaintea unei Biblii închise. De îndată ce o deschidem, citirile noastre diferă. Uniți prin faptul că «Dumnezeu a vorbit», suntem dezuniți prin faptul că «am vorbit noi»”¹⁵.

Pentru că baza teologică pe care o constituie doctrina „Sola Scriptura” a produs în istorie doar certuri și rupturi, unele ramificații protestante de astăzi au renunțat la ideea unității creștine, întrucât aceasta ar presupune acceptarea Sfintei Tradiții și, implicit, a întregii Revelații divine din partea protestantă, deși „ceea ce separă și unește în același timp Revelația și Scriptura este faptul, pe de o parte, că Scriptura ni se prezintă sub forma unui cuvânt omenesc relativ la Revelație, iar pe de altă parte că Revelația constituie fundamentul, obiectul și substanța acestui cuvânt”¹⁶. Cu toate că, prin simplitatea lui, „Sola Scriptura” este un principiu seducător, cât și prin atitudinea de reverență față de Sfânta Scriptură din partea teologiei protestante, se poate spune cu tărie că acesta este total insuficient pentru formularea doctri- nelor și practicilor creștine autentice. Ca să înțelegem cum gândesc teologii protestanți, trebuie mai întâi să știm de ce cred ceea ce cred. De fapt, dacă încercăm să ne punem în locul primilor reformatori nu putem decât să avem o oarecare apreciere pentru motivele care i-au determinat să promoveze doctrina „Sola Scriptura”. Cu toate acestea, Luther nu a încercat să elimine Tradiția

---

¹⁴ *Apud* Pr. Nicolae Macsim, *art. cit.*, p. 477.

¹⁵ Paul Evdokimov, *Rugul aprins*, traducere de Diac. prof. Teodor V. Damșa, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1994, p. 25.

¹⁶ Pr. Nicolae Macsim, *op. cit.*, p. 427.

în totalitatea ei, ci a căutat să elimine acele părți ale tradiției care erau corupte. Din păcate, retorica lui a fost mai puternică decât acțiunile lui și cei care au urmat lui, adică reformatorii mai radicali, au fundamentat doctrina „Sola Scriptura” doar pe rațiunea umană.

1.2. Interpretarea Sfintei Scripturi

O altă consecință nefastă a înlăturării Sfintei Tradiții din viața și teologia Bisericii este aceea a autorului interpretării Sfintei Scripturi, care trebuie să fie o activitate făcută cu grijă și, mai ales, cu umilință și smerenie, dar pe lângă acestea mai sunt necesare și alte reguli pe care le găsim menționate în Noul Testament (II Petru 1, 16-21). Aceste reguli au fost respectate cu strictețe de ucenicii Sfinților Apostoli, pentru ca mai apoi Sfinții Părinți ai Bisericii să continue tradiția neotestamentară a interpretării Sfintei Scripturi. În perioada patristică, Biserica a avut parte de o serie de interpreți remarcabili, aceștia evidențiindu-se atât prin cultura imensă și spiritualitatea profundă, cât și prin metodele de care ei făceau uz în practica interpretării Sfintei Scripturi. Totodată, ei susțineau că Sfânta Scriptură se poate interpreta corect numai dacă punem în aplicare câteva sensuri, care sunt de mare ajutor în evitarea unei interpretări greșite. Astfel, s-a ajuns ca până în Evul Mediu să se cunoască următoarele sensuri: literal, alegoric, moral și anagogic, încât această teorie despre sensul împătrit al Sfintei Scripturi să fie sintetizată în următorul distih: *Litera gesta docet, quid credas allegoria / Moralis quid agas, quid tendas anagogia* (Litera învață faptele, alegoria ceea ce este de crezut / Morala ceea ce trebuie să faci și anagogia ceea ce trebuie să nădăjduiești)¹⁷.

Începând cu reforma protestantă din secolul al XVI-lea, în ceea ce privește autorul interpretării Sfintei Scripturi s-a produs o schimbare radicală. Eliminând Sfânta Tradiție ca izvor al credinței și promovând principiul „Sola Scriptura”, Martin Luther a susținut ideea că Sfânta Scriptură se interpretează pe sine (*Scriptura Scripturae interpres* – „Scriptura interpretează Scriptura”), concluzie care a ajuns să fie principiul clasic protestant în

---

¹⁷Pr. prof. dr. Mircea Basarab, *Aspecte din istoria interpretării Sfintei Scripturi*, în „Ortodoxia”, 1989, nr. 4, p. 91.

ceea ce privește interpretarea Sfintei Scripturi. Această idee că Scripturile se interpretează autonom este cu totul absurdă și străină de practica eclezială. Cu toate că unii protestanți nu sunt de acord cu această formulare, ea reprezintă unul dintre punctele fundamentale ale teologiei protestante și gândirii sectare, respingând ideea că mai este nevoie de cineva sau ceva în interpretarea Sfintei Scripturi, adică de ajutorul Bisericii sau de Tradiția apostolică și patristică. Astfel, orice creștin e liber să citească și să interpreteze Sfânta Scriptură pentru sine.

În sprijinul acestei deviații teologice sunt invocate următoarele texte scripturistice: „Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică. Și acelea sunt care mărturisesc despre Mine” (Ioan 5, 39); „Dar vă va învăța toate și vă va aduce aminte despre toate cele ce v-am spus Eu” (Ioan 14, 26); „Cât despre voi, ungerea pe care ați luat-o de la El, rămâne întru voi și n-aveți trebuință ca să vă învețe cineva, ci precum ungerea Lui vă învață despre toate, și adevărat este și nu este minciună, rămâneți întru El, așa cum v-a învățat” (I Ioan 2, 27). Însă, toate aceste texte sunt rupte și înțelese în afara contextului Scripturii și ele nu se referă și nu propun interpretarea individuală a Sfintei Scripturi. Ajungem să ne întrebăm cum am putea înțelege Sfânta Scriptură printr-un simplu exercițiu de „studiu biblic” și nu în contextul rugăciunii liturgice, așa cum ne învață Sfânta Tradiție, care „urmează Biserica în actul ei misionar, pe teren, acolo unde are loc joncțiunea dintre Evanghelie și cultura umană”¹⁸?

Din păcate, astăzi, foarte mulți creștini de bună credință par să citească Sfânta Scriptură doar ca pe o carte cucernică și nu ca pe o carte a Adevărului, care se cere interpretată în lumina Sfintei Tradiții apostolice și patristice, a Sfintelor Taine, a Sfintei Liturghii și a întregii învățăături revelate a Bisericii. Întotdeauna Biserica a învățat că Sfânta Scriptură nu se poate interpreta decât în stare de rugăciune smerită și în întreg contextul ei și al Sfintei Tradiții. Dar, de cele mai multe ori, la întâlnirea membrilor unei organizații sectare, „rugăciunea este înlocuită cu meditația asupra problemelor

---

¹⁸Pr. prof. dr. Ion Bria, *Liturghia după liturghie. O tipologie a misiunii apostolice și mărturiei creștine azi*, Editura Athena, București, 1996, p. 85.

zilei”¹⁹. Astfel, Sfânta Scriptură nu mai reprezintă o carte a adevărului revelat de Dumnezeu, ci doar un manifest emoțional, cuprinzând un mesaj personal și individualist, îndepărtând lecturarea și interpretarea ei de contextul comunității liturgice a credincioșilor. Când Sfânta Scriptură este studiată în afara contextului Bisericii, când fiecare așteaptă ca Dumnezeu să i se adreseze individual, practicarea unei astfel de religiozități devine încă un exercițiu egoist între multe altele care au invadat lumea contemporană.

În autosuficiența sa, Luther a decis chiar eliminarea din Sfânta Scriptură a unor cărți care nu corespundeau teologiei sale, subiective și personale: prima și a doua Epistolă a lui Ioan, Epistola lui Iacov (pe care o considera ca fiind una „de paie”) și Apocalipsa, care este speculată în sensul unor interpretări privind sfârșitul apropiat al lumii, ceea ce presupune că teologia protestantă „interpretează Biblia fără discernământ hristocentric și fără istoricitate”²⁰. La fel cum Luther a eliminat câteva cărți din Sfânta Scriptură, tot astfel denumiri de astăzi continuă să individualizeze și mai mult studiul singular al Sfintei Scripturi, care devine axat pe problemele sociale, „interpretările Bibliei la toți sectanții sunt sociologice, iar tendința spre primele veacuri este o confirmare a ereziilor și schismelor de atunci, nicidecum spre viața în Hristos”²¹.

Pe de altă parte, un alt principiu în interpretarea Sfintei Scripturi îl constituie acela conform căruia o interpretare justă trebuie să conducă la o experiență creștină autentică în Iisus Hristos, care poate să fie decisivă în veridicitatea interpretării. Impactul dintre textul biblic și interpret este decisiv, așa încât din partea interpretului se cere o viață morală exemplară. În acest sens, teologul protestant Rudolf Karl Bultmann afirmă că „interpretarea Scripturii devine un fapt existențial, pentru că ea nu poate fi înțeleasă decât de cel care se angajează cu toată convingerea în trăirea ei”²². De multe ori, mai ales în perioada Evului Mediu, Sfânta Scriptură era interpretată doar din punct de vedere rațional, ceea ce constituia un atentat la înțelegerea și transmiterea mesajului

---

¹⁹ Ioan I. Ică, *Problemele teologiei existențialist-demitologizante în protestantismul actual*, în „Mitropolia Banatului”, 1971, nr. 7-9, p. 412.

²⁰ Bruno Würtz, *op. cit.*, p. 171.

²¹ P.I. David, *op. cit.*, p. 204.

²² *Apud* Pr. prof. dr. Mircea Basarab, *op. cit.*, p. 97.

revelat, prin această modalitate de interpretare a Sfintei Scripturi interpretul fiind complet lipsit de harul Duhului Sfânt.

Este bine cunoscut că pentru a efectua o interpretare pertinentă este nevoie de o bogată cultură generală, de foarte multe informații legate de contextul în care a apărut respectiva scriere biblică, de o solidă pregătire teologică, precum și de o viață creștină corespunzătoare; or, făcând uz doar de rațiune, interpretul poate fi dus în eroare de lipsa unor informații cu privire la textul biblic, existând riscul relativizării cuvântului scripturistic, iar interpretarea riscând să devină una subiectivă și personală. În consecință, „încercarea de a explica mesajul Bibliei cu ajutorul unei hermeneutici pur raționaliste ar însemna că Scriptura nu este pentru hermeneut decât o colecție de scrieri antice, care trebuie studiate ca orice altă carte. Dar nici celelalte cărți nu se studiază toate prin folosirea aceleiași metode hermeneutice. Dincolo de faptul că Sfânta Scriptură este o colecție ce cuprinde mai multe genuri și specii literare, ea este unică, fiindcă este Cuvântul lui Dumnezeu adresat oamenilor într-un limbaj uman. Natura dublă pe care o are Biblia, prin faptul că este deopotrivă Cuvântul lui Dumnezeu și cuvântul omului, este caracteristica ei cea mai importantă. Fiind mesajul lui Dumnezeu pentru oameni, Biblia are un loc de căpătâi în viața Bisericii. Cu toate că adevărurile Scripturii nu depind de felul în care exegetul răspunde la întrebările istorice și literare, studiul critic al Cuvântului lui Dumnezeu poate spori înțelegerea noastră cu privire la aceste scrieri sacre”²³. Astăzi se poate spune că fiecare denominațiune sectară își are propria sa tradiție. Protestantul sau neoprotestantul este învățat, după cum am văzut, să interpreteze singur Sfânta Scriptură, iar spiritul veacului nostru îl face pe om „măsura tuturor lucrurilor”.

În ceea ce privește abordarea ortodoxă a interpretării Sfintei Scripturi, trebuie să menționăm că ea este una eclezială, bazată pe Tradiția vie a Bisericii. În Biserica Ortodoxă, Scriptura este o parte a Tradiției, deși mulți neoprotestanți cred în mod greșit într-o falsă alegere între Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție și li se pare că dintre cele două ei aleg Sfânta Scriptură, în timp ce ortodocșii

---

²³ John F. Tabei, *Hermeneutica pentecostală: o retrospectivă*, în „Plērōma”, 2003, nr. 2, pp. 10-11.

aleg Sfânta Tradiție. Dar, pentru un ortodox, această alegere nu există, deoarece credinciosul se străduiește să înțeleagă ceea ce este deja prezent în Tradiția Bisericii și de aici obligația firească de a nu păși dincolo de limitele pe care le-au fixat Sfinții Părinți, ci de a transmite cu credincioșie Tradiția pe care a primit-o. De aceea, în Ortodoxie există o relație strânsă între Biserică, Scriptură și Tradiție, încât „nu există Sfântă Scriptură fără interpretare și transmitere, adică fără Tradiția Bisericii, și nu există interpretare și transmitere vie fără o Biserică vie”²⁴. Întâlnindu-se cu un text mai greu de înțeles, credinciosul ortodox se întreabă cum l-a interpretat Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Maxim Mărturisitorul etc., adică acele personalități teologice care au trăit la doar câteva generații de Sfinții Apostoli și au înfruntat persecuțiile pentru Hristos, întrucât ei inspiră mai multă încredere și autoritate decât curentele sau deviațiile din lumea de astăzi.

Așadar, Sfânta Scriptură poate fi interpretată numai în viața Bisericii bazată pe Tradiția apostolică și patristică, pentru că „Biserica nu reprezintă o constrângere a libertății interpretului, o barieră externă care-i îngreădește posibilitățile de cercetare și exprimare, ci, din contră, ea este păstrătoarea și interpreta Scripturii, pe care a primit-o și a transmis-o cu fidelitate de-a lungul istoriei”²⁵. Sfintei Scripturi nu i se acordă cinste atunci când este abuzată și deformată, chiar dacă aceste denaturări se fac în numele autorității ei. Trebuie să citim Sfânta Scriptură pentru că ea este cuvântul lui Dumnezeu. Dar, ca să-i înțelegem mesajul suntem invitați să ne așezăm cu smerenie la picioarele sfinților, care s-au dovedit „împlinitori ai cuvântului, nu numai ascultători ai lui” (Iacov 1, 22) și care, prin viețile lor, s-au dovedit vrednici de a interpreta Sfânta Scriptură. Atunci când avem întrebări referitoare la scrierile Sfinților Apostoli, să mergem la aceia care i-au cunoscut pe Apostoli, adică la Sfinții Părinți. În concluzie, soluția teologică pe care o propune un mare teolog ortodox pentru a depăși aceste divergențe cu privire la înțelegerea Sfintei Scripturi

---

²⁴ Protos. conf. dr. Daniel Ciobotea, *Mărturia Ortodoxă și Mișcarea ecumenică*, în „Ortodoxia”, 1989, nr. 1, p. 132.

²⁵ Pr. prof. dr. Mircea Basarab, *op. cit.*, p. 104.

în viața Bisericii este aceea că ar trebui ca „toate confesiunile să se contopească în Ortodoxia universală”²⁶.

2. Răstălmăciri sectare privind Sfânta Scriptură

Invocând și înțelegând greșit libertatea religioasă, societatea actuală asistă asupra unei ample proliferări a doctrinelor sectare și a noilor mișcări religioase, precum și la apariția liderilor religioși extrem de vocali, iar tot mai mulți creștini de bună credință se întrebă: *Cum putem deosebi falsul de autentic? sau Care mai este rolul Scripturii în educația tinerilor, astăzi?*, având convingerea că „nu este pe pământ un mai mare nebun ca acela care silește înțelesul Scripturii sau îl defaimă pentru a-și întemeia cunoștința sau, mai bine-zis, necunoștința sa”²⁷. Din păcate, plecând de la interpretarea tendențioasă a unor texte scripturistice, viziunea fiecărei grupări sectare constă într-o proprie doctrină și morală, mai mult sau mai puțin străină de Sfânta Scriptură, pretext pentru promovarea de noutăți biblice, idei teologice, valori creștine, ierarhii autentice, învățături morale și comportamente sociale care vin în contradicție flagrantă cu spiritul biblic și tradițional al Bisericii Ortodoxe, afectând atât învățătura universală și revelată a Mântuitorului Iisus Hristos, cât și mărturisirea ei corectă generațiilor actuale, în acest fel sfidând „marea Biserică ecumenică”²⁸.

În acord cu această viziune îngustă sectară, s-a ajuns ca în toate manualele de Teologie Dogmatică ale principalelor denominațiuni neoprotestante să găsim prezentate punctele fundamentale care alcătuiesc corpusul doctrinar specific, dintre care primul punctează categoric că „Sfânta Scriptură, Vechiul și Noul Testament, constituie Cuvântul scris al lui Dumnezeu, transmis prin

---

²⁶ Serghei Bulgakov, *Ortodoxia*, traducere de Nicolae Grosu, Editura Paidea, București, 1997, p. 207.

²⁷ Sfântul Petru Damaschin, *Din dumnezeieștile învățături duhovnicești ale Cuviosului Părintelui nostru Petru Damaschin*, Cartea întâi, în *Filocalia sau culegere din scrierile Sfinților Părinți care arată cum se poate omul curăți, lumina și desăvârși*, vol. V, traducere, introducere și note de Dumitru Stăniloae, Editura Humanitas, București, 2001, p. 110.

²⁸ Dr. Vasile Gh. Ispir, *Sectele religioase din România*, Tiparul Tipografiei Diecezane, Arad, 1928, p. 9.

inspirație divină, prin oamenii sfinți ai lui Dumnezeu, care au vorbit și au scris, mișcați de Duhul Sfânt. În acest Cuvânt, Dumnezeu a încredințat omului cunoștința necesară în vederea mântuirii. Sfintele Scripturi constituie descoperirea infailibilă a vocii Sale. Ele sunt norme caracterului, criteriul de verificare a experienței, descoperirea supremă a doctrinelor și raportul demn de încredere al intervențiilor lui Dumnezeu în istorie”²⁹.

Atât Bisericile ori organizațiile sectare, cât și noile mișcări religioase au abandonat contextul spiritual și cel istoric în care s-a născut Sfânta Scriptură, având propria lor părere cu privire la ceea ce înseamnă Scriptura. Astfel:

Biserica Unitariană mărturisește prin doctrina sa oficială că „Biblia este o colecție de legende, mituri și scrieri filosofice. Ei neagă autoritatea și veridicitatea Bibliei”³⁰. Adepții acestei Biserici (unitarieni) sunt cunoscuți și ca *antitrinitarieni*, deoarece neagă cu vehemență realitatea existențială veșnică că Dumnezeu e Unul în Treime de Persoane, deviza lor fiind „Un singur Dumnezeu”, omul mântuindu-se doar prin educația socială și morală.

Biserica Baptistă, cu cele patru mari ramificații confesionale, consideră că Sfânta Scriptură este îndeajuns pentru salvarea omului, motto-ul ei fiind următorul: „Semănați un Nou Testament și nu veți putea culege decât o Biserică Baptistă”³¹, întrucât consideră că „Dumnezeu se poate cunoaște numai din revelațiunea păstrată în aceste cărți”, iar „singură, citirea Bibliei este mântuitoare”³². Această insistență numai pe Sfânta Scriptură în aplicarea ei în viața concretă este scoasă în evidență și de *Mărturisirea de credință baptistă de la 1689*, în care se afirmă: „Nu vă rușinați de credința voastră; amintiți-vă că ea este Evanghelia străveche a martirilor, a celor care au mărturisit-o, a reformatoților și a sfinților. Mai presus de toate, ea este adevărul lui Dumnezeu, pe care porțile iadului nu îl pot birui. Viețile voastre să fie o podoabă a credinței voastre, exemplul vostru să vă împodobească crezul. Mai presus de

²⁹ *Advenștii de ziua a șaptea cred...*, p. 12.

³⁰ Fritz Ridenour, *De fapt, care este diferența?*, G.B.V., 1991, p. 98.

³¹ Jean-François Mayer, *Sectele. Neconformisme creștine și noi religii*, ediția a II-a, traducere de Ruxana Pitea, Editura Enciclopedică, București, 1998, p. 27.

³² Econ. I. C. Beldie, *Rătăcirea adventistă și alte rătăcirii*, ediția a III-a, Galați, 1927, p. 90.

toate, trăiți în Iisus Hristos, umblați în El, acordând așezare numai învățăturilor pe care El le-a dat și fiți stăpâniți de Duhul Sfânt. Țineți-vă cu putere de cuvântul lui Dumnezeu care vă este arătat aici”³³. Desigur, doar „aici”, întrucât pentru creștinii bapțiști „Sfânta Scriptură este singura regulă suficientă, sigură și infailibilă cu privire la întreaga cunoaștere, credință și ascultare mântuitoare”³⁴.

Biserica Creștină după Evanghelie consideră că „Biblia este cuvântul și descoperirea lui Dumnezeu, inspirată verbal de Dumnezeu”³⁵, principala însușire a Bibliei fiind „ineranța”, întrucât „orice adevăr își are fundamentul în Biblie, indiferent de descoperirile umane, de adevărurile experimentale ale științei”³⁶.

Biserica Penticostală (Biserica lui Dumnezeu Apostolică) afirmă că Sfânta Scriptură trebuie percepută în perspectiva unei „prietenie personale cu Iisus”³⁷, iar Botezul în Duh reprezintă „etajul superior al credinței și vieții creștine”³⁸.

Biserica Adventistă (Biserica Adventistă de Ziua a Șaptea) vorbește obsesiv despre „fructul explicării arbitrare a Bibliei”³⁹, preocuparea ei zilnică constând în „explicarea ad-hoc a Bibliei”⁴⁰.

Organizația religioasă „Martorii lui Iehova” nu face altceva decât să omită Sfânta Scriptură, adevărata Evanghelie fiind scrierea întemeietorului sectei, Charles Taze Russel (1852-1916), intitulată *Studii în Scripturi* (în șapte volume), Biblia reprezentând „solia cea inspirată a lui Dumnezeu asupra voinței și planurilor sale privitoare la neamul omenesc”⁴¹. Doctrina Studenților în Biblie

³³ Pr. lect. dr. Gh. Petraru, *Bapțiștii*, în „Analele științifice ale Univ. «Al. I. Cuza» din Iași” (serie nouă), Teologie, Tomul VI, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2001, pp. 80-81.

³⁴ *Mărturisirea de credință baptistă de la 1689 sau A doua mărturisire de credință de la Londra cu dovezi scripturale*, actualizată cu explicații de Peter Master, traducere de Adina Ignat, Editura Multimedia, Arad, 2004, p. 8.

³⁵ Arhiepiscopul Grigorie Leu Botoșăneanul, *Confesiuni și secte. Studiu istoric-misionar*, Tipografia cărților bisericești, București, 1929, p. 96.

³⁶ Pr. Gheorghe Petraru, *Ortodoxie și prozelitism*, Editura Trinitas, Iași, 2000, pp. 242-243.

³⁷ *Ibidem*, p. 249.

³⁸ Idem, *Penticostalii*, în „Analele științifice ale Univ. «Al. I. Cuza» din Iași” (serie nouă), Teologie, Tomul IV, Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1997-1998, p. 160.

³⁹ Econ. I. C. Beldie, *op. cit.*, p. 9.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 24.

⁴¹ Arhiepiscopul Grigorie Leu Botoșăneanul, *op. cit.*, p. 118.

este una fundamentalistă, care încearcă o reîntoarcere spre revelația Vechiului Testament, încât „studiul Bibliei s-a împletit cu fanatismul și negarea Statului, a formelor sociale și înlocuirea acestora cu promisiunile lui Iehova”⁴². Dorind să scoată în evidență importanța scrierilor veterotestamentare, pentru iehoviști „toate textele sunt nivelate și considerate egale ca importanță, indiferent de «distanța» lor față de personajul biblic. Cartea Estera are aceeași valabilitate cu Evanghelia după Ioan, genealogiile și legile levitice apar ca fiind tot atât de importante ca și «Predica de pe munte» a lui Iisus. Totul este inspirat de Dumnezeu și are valoare egală”⁴³. Nici Biserica Ortodoxă nu a scăpat de critica iehovistă, care „identifică Biserica cu «marea prostituată» a Apocalipsei”⁴⁴. Pentru toate deviațiile menționate, și nu numai, s-a spus despre fondatorul acestei mișcări religioase: „Ca vorbitor, Russel i-a influențat pe mulți; ca teolog, el nu a impresionat nici o persoană competentă; ca om, a eșuat în fața Dumnezeului adevărat”⁴⁵, iar despre adepți că reprezintă „o tabără de refugiați din lume, care au ajuns până acolo încât nici nu se mai consideră o parte a ei. O colectivitate de debusolați ai soartei, uniți sub un stindard comun. O trupă de martiri moderni, care fac din viețile lor, înainte de orice, veritabile «jertfe moderne» pe altarele umbrei unde servesc. O asociație mistică de tip nou, a cărei denudare este blocată de barierele intrării și ieșirii dintre aceste ziduri ale nopții. Un univers în care se petrec evenimente bizare, ce dobândesc cu timpul dimensiuni tot mai patologice și mai primejdioase pentru existența și esența umană”⁴⁶. În general, pentru iehoviști „Biblia este o colecție din care orice parte poate fi folosită la justificarea oricărui lucru”⁴⁷.

Biserica lui Iisus Hristos a sfinților zilelor de pe urmă (mormonii) recunoaște inspirația Sfintei Scripturi, dar susține că sunt inspirate

⁴² P.I. David, *op. cit.*, p. 46.

⁴³ Bruno Würtz, *op. cit.*, p. 171.

⁴⁴ Jean Vernet, *Sectele*, traducere de Cleopatra Sava, Editura Meridiane, București, 1996, p. 27.

⁴⁵ Walter Martin, *Împărăția cultelor eretice*, traducere de Elena Jorj, Editura Cartea Creștină, Oradea, 2001, pp. 54-55.

⁴⁶ Teodor Ardelean, *Fariseii lui Iehova*, Editura Politică, București, 1983, pp. 27-28.

⁴⁷ Radu Antim, *Societatea „Martorii lui Iehova” în contextul fenomenului sectar*, Editura Arhidiecezană, Cluj-Napoca, 1996, p. 35.

și alte cărți, cum ar fi *Perla de Mare Preț* sau *Doctrină și Legăminte*, precum și *Cartea lui Mormon*, care se vrea o „nouă Revelație”, fiind considerată cuvântul lui Dumnezeu și se pretinde a fi tradusă dintr-o „egipteană modificată” (între anii 1827 și 1830) și că ar fi o completare a Revelației creștine. Marea eroare a lui Joseph Smith (1805-1844), întemeietorul acestei secte, „o constituie concepția eronată potrivit căreia sistemul revelațional ar continua încă în cultul neoprotestant mormon”⁴⁸, acesta având nu mai puțin de 136 de revelații. Scrierile fondatorului sectei sunt considerate revelații inspirate de Dumnezeu, iar completările la Biblie sunt făcute de Dumnezeu în secolul al XIX-lea.

Dacă pentru *duhoborți* Biblia provoacă „dureri de cap”, „fiind numai o haină exterioară a cuvântului lui Dumnezeu”⁴⁹, pentru *molocani* „Biblia e singura normă de conducere”⁵⁰, iar „adevărata împărtășanie cu trupul și sângele Domnului este tot citirea Bibliei”⁵¹, în timp ce *nazareii* preferă Noul Testament, interpretând după mintea fiecăruia Predica de pe munte și Apocalipsa, din Vechiul Testament lecturând doar Psalmii, Isaia și Ieremia. Astfel, ei „se laudă că știu Sfânta Scriptură aproape toți de-a rostul, însă o interpretează sub însuflarea Sfântului Duh, «nu cum fac popii voștri», zic ei, căci «a sosit vremea ca acela ce e prost înaintea lumii să facă de rușine pe cei învățați» (I Corinteni 1, 37)”⁵².

Toate sectele creștine înțeleg instinctiv că Sfânta Scriptură nu poate fi înțeleasă în izolare, de unde rezultă că „biblicismul sectar este expresia unei dorințe de legitimitate, de îndreptățire”⁵³ a respectivei denominațiuni sectare în raport cu Biserica istorică. După cum s-a văzut din opiniile de mai sus, sectele se concentrează doar asupra unor anumite adevăruri biblice, în loc să studieze contextul istoric al apariției Sfintei Scripturi. Adeseori, ele acordă mai multă atenție învățăturilor liderilor sau fondatorilor respectivei secte decât Scripturilor, care fac ca învățătura sectară

⁴⁸ Magistrand Dumitru Vasilescu, *Despre mormoni*, în „Studii Teologice”, 1963, nr. 9-10, p. 567.

⁴⁹ P.I. David, *op. cit.*, p. 70.

⁵⁰ Econ. Dr. I.C. Beldie, *Sectele religioase*, Galați, 1932, p. 40.

⁵¹ P.I. David, *op. cit.*, p. 70.

⁵² Arhierul Grigorie Leu Botoșăneanul, *op. cit.*, p. 103.

⁵³ Radu Antim, *op. cit.*, p. 36.

să fie adeseori un amestec de texte biblice, care nu au o legătură imediată. Din acest punct de vedere, „Biblia cea confesională sau sectară a devenit justificarea credulității, «argumentarea» obscurantismului, dovadă a izolării, distrugerii personalității și a lichidării voinței”⁵⁴.

Trecând într-un alt registru al deviațiilor cu privire la Sfânta Scriptură, menționez aici și câteva opinii ale unor noi mișcări religioase, pentru a constata receptivitatea și importanța Bibliei în cadrul acestor grupări, în opoziție cu teologia creștină. Astfel:

Asociația Internațională pentru Conștiința lui Krishna (AICK – Hare Krishna) susține că, deși „adevărul absolut e conținut în toate scrierile și tradițiile sacre ale religiilor, totuși *Vedele* cuprind revelația cea mai veche și mai ales *Bhagavad-Gita*, care este transcrierea exactă a cuvintelor lui Dumnezeu”⁵⁵, în timp ce pentru *Noua Gândire*, Biblia este o „sumă de psihologie spirituală dinamică, un manual de creativitate psiho-spirituală”⁵⁶.

Scientismul (Știința creștină), prin glasul fondatoarei Mary Baker Eddy (1821-1910), în cartea sa *Știință și sănătate cu explicația Scripturilor* (apărută în 1875), afirmă că Sfânta Scriptură constituie singurul „manual” cu autoritate, dar care greșește în cel puțin „300.000 de locuri” în Noul Testament, pe când cartea sa este „infailibilă și divină”, întrucât conține „vocea Adevărului pentru veacul acesta și afirmațiile complete ale Științei creștine”⁵⁷. Potrivit ei, Biblia este utilă pentru credincios, însă doar dacă ea este interpretată de cartea mai sus-menționată, aceasta fiind mult superioară Bibliei, care nu este importantă din punct de vedere istoric, ci mai mult din perspectivă spirituală.

În ciuda afirmațiilor clare ale Sfintei Scripturi, unele dintre denumiriile sectare insistă chiar să demonstreze că Iisus Hristos nu este Dumnezeu. Folosesc trucuri absurde, cum ar fi introducerea de termeni care nu se află în originalul textului biblic sau deducții nefondate și nesprijinite pe întreaga mărturie a Sfintei Scripturi. Alteori, sectele fac schimbări majore ale învățăturilor, datorită unor situații specifice, încercând cu disperare să

⁵⁴ P.I. David, *op. cit.*, p. 117.

⁵⁵ Pr. Gheorghe Petraru, *op. cit.*, p. 268.

⁵⁶ *Ibidem*, p. 291.

⁵⁷ Fritz Ridenour, *op. cit.*, p. 112.

ascundă aceste denaturări doctrinare de orice intervenție istorică. Prin liderii religioși, cărora Dumnezeu le vorbește direct și personal, pentru denominațiunile sectare alte cărți câștigă întâietatea față de Sfânta Scriptură și o interpretează, Biblia fiind eclipsată de „revelațiile” mai noi, care provin de la fondatorii sau liderii sectei respective. Tocmai, de aceea, „Biblia este relativizată și dublată de o altă «scriptură» pentru fiecare sectă”⁵⁸. Plecând de la aspectele prezentate, se poate afirma că sectele traduc și adaptează Sfânta Scriptură în funcție de doctrina pe care ele o promovează, încercând prin această modalitate să acorde autoritate divină învățăturilor eronate caracteristice lor, *învățătura* lor căpătând credibilitate în fața noilor adepți, *Biblia* lor devenind astfel normativă în ceea ce privește doctrina, credința și morala, ignorând realitatea că „Biblia este cartea de convergență și nu de divergență”⁵⁹.

Concluzii

Din cele prezentate succint mai sus se poate sesiza că, excluzând importanța Sfintei Tradiții și a interpretării Sfintei Scripturi cu ajutorul harului Duhului Sfânt, teologia protestantă se adaptează la viața fiecărei epoci istorice, introducând practici noi și învățături care sunt străine Revelației divine. Exemplul cel mai concludent îl avem astăzi când, sub impactul și influența mișcărilor feministe, Biserica Anglicană acceptă hirotonia femeilor, în dezacord cu tradiția Bisericii istorice.

Revelația divină ne-a fost transmisă pe cele două căi sau metode: Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție, acestea avându-și unicul Izvor în Persoana lui Iisus Hristos, Izvorul unității creștine. În acestea se găsește tot ceea ce este necesar omului pentru mântuire, încât disprețuirea uneia dintre ele ar pune în pericol legătura de comuniune dintre om și Dumnezeu. Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție aparțin Bisericii și împreună formează temeiurile învățurii creștin-ortodoxe, pentru că ele conțin, păstrează cu maximă fidelitate și transmit una și aceeași Revelație divină supranaturală, dar fiecare într-un mod propriu.

⁵⁸ Pr. Gheorghe Petraru, *op. cit.*, pp. 204-205.

⁵⁹ Diac. conf. Petre I. David, *art. cit.*, p. 130.

Atât Sfânta Scriptură, cât și Sfânta Tradiție constituie cele două metode de transmitere a Revelației divine, amândouă fiind autentice și, de aceea, în Biserica Ortodoxă ele se bucură de aceeași autoritate. Nici Sfânta Scriptură nu conține întreaga Revelație divină, nici Sfânta Tradiție, ci Revelația divină se găsește exprimată întreagă, atât cât a voit Hristos Domnul, în ambele căi, adică în Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție. Sfânta Scriptură nu se identifică cu Revelația divină și nici Sfânta Tradiție, ci fiecare se constituie într-o mărturie inspirată a acesteia. De fapt, „Biblia și Tradiția sunt cele două comori culturale, sacre și nemuritoare ale religiei creștine”⁶⁰.

O caracteristică esențială a tuturor sectelor de astăzi este adversitatea față de Biserica Ortodoxă și refuzul recunoașterii ei. Această caracteristică izvorăște din faptul că, la origine, secta reprezintă o formă de protest față de Biserica instituită de Mântuitorul Iisus Hristos, iar renunțând la interpretarea Sfintei Scripturi cu ajutorul harului divin și făcând apel la explicații izvorâte din gândirea subiectivă și personală, sectele au ajuns în situația de a crea o nouă învățătură de credință. Având această abordare individualistă, sectele „eludează caracterul personalist-comunitar al Ortodoxiei”⁶¹.

Din perspectiva teologiei ortodoxe, Sfânta Scriptură cuprinde cuvântul lui Dumnezeu pentru umanitate, cuvânt biblic care mărturisește despre Cuvânt, Logosul divin, Iisus Hristos fiind centrul Scripturii, iar din acest punct de vedere „Scriptura nu poate să fie desființată” (Ioan 10, 35), întrucât „Scripturile nu mai reprezintă pentru creștin o carte de descifrat pagină cu pagină, ci alcătuiesc o carte desfășurată în întregime, în care toate paginile îmbrățișate dintr-o singură privire își dezvăluie misterul: Hristos, Alfa și Omega, începutul și sfârșitul întregii Scripturi”⁶². Cu toate că în Sfânta Scriptură sunt cuprinse scrieri sau cărți, mai mult sau mai puțin ample, ea are ca mesaj central Persoana și învățătura lui Iisus Hristos.

---

⁶⁰ Ilarion V. Felea, *Religia iubirii*, Editura Mănăstirii Runc, f. a., p. 313.

⁶¹ Pr. Gheorghe Petraru, *op. cit.*, p. 194.

⁶² Marie-Léon Ramlot & Jacques Guillet, art. „Scriptură”, în X. Léon - Dufour (coord.), *Vocabular de Teologie Biblică*, Editura Arhiepiscopiei Romano-Catolice de București, 2001, p. 674.